

SPIS TREŚCI

OD AUTORA	25
WPROWADZENIE	27
I. Przedmiot historii gospodarczej	27
1. Geneza i rozwój historii gospodarczej	27
2. Historia gospodarcza jako nauka	30
Historia gospodarcza a historia i ekonomia	30
Zakres badań	31
Badania rozwoju gospodarczego	32
3. Przydatność historii gospodarczej dla ekonomisty	33
4. Źródła do historii gospodarczej	33
II. Periodyzacja historii powszechnej	35
1. Pojęcie periodyzacji	35
2. Ery historyczne	36
3. Periodyzacja praktyczna	36
4. Periodyzacja marksistowska	37
5. Periodyzacja stadiów rozwoju	39
Stadia rozwoju Walta Rostowa	39
Kryterium wolności gospodarki	42
III. Cykle rozwoju gospodarczego	43
1. Badania nad cyklami ekonomicznymi	43
2. Długie cykle Kondratiewa	44

PREHISTORIA	47
I. Początki cywilizacji ludzkiej — epoka kamienna	47
1. Periodyzacja pradziejów	47
2. Ewolucja człowieka	48
3. Paleolit	49
4. Mezolit	50
5. Neolityczna rewolucja rolnicza	50
Procesy neolityzacji	50
Przyczyny	51
Konsekwencje	51
STAROŻYTNOŚĆ	54
I. Gospodarka cywilizacji antycznych	54
1. Granice epoki	54
2. Rola systemu niewolniczego w gospodarce	54
Istota niewolnictwa	54
Rodzaje niewolnictwa	55
Status prawny niewolników	56
3. Azjatycki sposób produkcji	56
4. Cywilizacje starożytnego Wschodu	57
Powstawanie państw	57
Epoka brązu, przemiany społeczno-gospodarcze	57
Cywilizacyjna rola państw Wschodu. Sumerowie	58
Epoka żelaza. Hetyci	59
Cywilizacja egipska	59
Fenicjanie	59
5. Cywilizacja grecka i hellenistyczna	60
Kultura egejska	60
Grecja archaiczna	61
Epoka wielkiej kolonizacji	61
Złoty wiek Aten	62
Sparta — państwo militarne	62
Hellenizm	63
6. Imperium Rzymskie	63
Budowa Imperium	63
Ekonomiczne podstawy funkcjonowania Imperium	64
Kryzys gospodarki rzymskiej w III w. n.e.	66
Kolonat	66
Chrześcijaństwo	67

Upadek Cesarstwa Zachodniorzymskiego	67
Przyczyny upadku Imperium Rzymskiego	68
7. Podsumowanie	69

ŚREDNIOWIECZE

I. Gospodarka europejska okresu wczesnego Średniowiecza (do końca X w.)

1. Charakterystyka przemian politycznych	71
2. Regres gospodarki (V–VIII w.)	72
3. Symptomy ożywienia gospodarczego (VIII–X w.)	73
Rola zakonów	73
Renesans karoliński	73
4. Geneza i istota gospodarki feudalnej	74
Istota feudalizmu	74
System lenny	75
Powstanie i organizacja wielkiej własności	76
Feudalna własność ziemi	76
Renta feudalna	77
Uzależnienie ludności chłopskiej	77
5. Podział stanowy społeczeństwa feudalnego	78
Stan duchowny	79
Stan rycerski	80
Stan mieszczański	80
Stan chłopski	81

II. Gospodarka europejska w okresie rozkwitu Średniowiecza (XI–XIII w.)

1. Główne rysy rozwojowe epoki	81
2. Rozwój sił wytwórczych	82
Intensyfikacja rolnictwa	82
Postęp techniczny poza rolnictwem	82
Osadnictwo	82
3. Odrodzenie gospodarki towarowej	83
Podział pracy	83
Zmiany w strukturze wsi	83
4. Ekonomiczne konsekwencje wypraw krzyżowych	83
5. Rozwój miast europejskich	84
Czynniki miastotwórcze	84
Ustrój miast	84
6. Rzemiosło miejskie	85

Organizacja cechowa	85
Technika produkcji rzemieślniczej	86
7. Handel średniowieczny	87
Organizacja	87
Baseny i szlaki handlowe — Morze Śródziemne	87
Morze Północne i Bałtyk	88
Szampania i Flandria	88
8. Początki banków i kredytu	89
9. Poglądy ekonomiczne w Średniowieczu	90
 III. Schyłek Średniowiecza — kryzys gospodarki europejskiej (XIV–połowa XV w.)	 91
1. Główne procesy społeczno-polityczne	91
2. Kryzys XIV wieku	91
„Czarna śmierć”	91
Kryzys w rolnictwie	91
Zaburzenia społeczne	93
Przemiany w miastach	94
3. Sytuacja gospodarcza środkowej Europy	94
 IV. Pozaeuropejskie ośrodki cywilizacji u schyłku Średniowiecza	 95
1. Imperium Osmańskie	96
2. Cesarstwo Chińskie	97
 EPOKA GENEZY KAPITALIZMU (1450–1750). POCZĄTKI GOSPODARKI ŚWIATOWEJ	 99
Istota kapitalizmu	99
 I. Okres Renesansu — ekspansja gospodarcza (1450–1600)	 101
1. Główne rysy rozwojowe epoki	101
Otwarcie Europy na zewnątrz	101
Renesans	102
Reformacja	102
Powstanie scentralizowanych państw narodowych	103
2. Ekonomiczne konsekwencje wielkich odkryć geograficznych	104
Przyczyny i przebieg odkryć	104
Imperia kolonialne Portugalii i Hiszpanii	105
Rewolucja handlowa	107

Inflacja monetarna	108
Nowożytne niewolnictwo	110
3. Ewolucja produkcji przemysłowej	111
Postęp techniczny	111
Ewolucja form organizacji przemysłu	111
Główne gałęzie i ośrodki produkcji przemysłowej	112
4. Dysproporcje w rozwoju rolnictwa europejskiego	112
Postęp w rolnictwie zachodnim	112
Refeudalizacja w środkowowschodniej Europie	114
Dualizm agrarny Europy	115
Handel zbożowy	115
5. Wzrost potęgi gospodarczej Anglii	116
Polityka gospodarcza Tudorów	116
Początki potęgi na morzu	116
Pierwsze kolonie	117

II. Gospodarka Europy w latach 1600–1750.

Epoka depresji i przemian	117
1. Główne procesy polityczne i gospodarcze epoki	117
Rewolucje w Niderlandach i w Anglii	118
Kryzys XVII wieku!	118
Merkantyлизм — teoria i praktyka	119
Akumulacja kapitałów	121
2. Holandia potęgą gospodarczą XVII w.	121
Ekspansja kolonialna	121
Handel	122
Postępy rolnictwa i przemysłu	122
Schyłek potęgi Holandii	123
3. Anglia na drodze do kapitalizmu	123
Rozwój kolonii	123
Merkantyлизм handlowy	124
Rewolucja rolnicza	126
4. Rozwój gospodarczy Francji	126
Kolonie	126
Merkantyлизм francuski	127
5. Zmiany gospodarcze w środkowowschodniej Europie	127
Wzrost roli Rosji	127
Reformy Piotra I	128
Polityka kameralizmu w Prusach	128
Kameralizm austriacki	129
Kryzys gospodarki polskiej	130

ZWYCIĘSTWO I UGRUNTOWANIE KAPITALIZMU (1750–1870)	131
I. Przemiany społeczno-polityczne w Europie i Ameryce (1750–1870)	131
1. Myśl polityczna Oświecenia	131
2. Rewolucja amerykańska (1776–1783)	132
3. Społeczno-ekonomiczne znaczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej (1789–1799)	133
4. Epoka napoleońska (1799–1815)	134
Ustawodawstwo	134
Idee rewolucji francuskiej w Europie	135
Blokada kontynentalna	135
5. Lata 1815–1871	135
Kongres wiedeński	135
Romantyzm i nacjonalizm	136
Walka o niepodległość Ameryki Łacińskiej	136
Wiosna Ludów	136
Zjednoczenie Włoch i Niemiec	137
II. Rewolucja przemysłowa w Anglii (1760–1830)	137
1. Istota przewrotu przemysłowego	137
2. Przestanki rewolucji przemysłowej	138
3. Etapy przewrotu przemysłowego	139
Mechanizacja przemysłu włókienniczego	139
Przełom w hutnictwie i obróbce żelaza	140
Maszyna parowa	141
Transport	141
4. Skutki rewolucji przemysłowej	142
Skutki ekonomiczne	142
Skutki społeczne	143
III. Liberalizm gospodarczy — teoria i praktyka	143
1. Fizjokratyzm	144
2. Angielska klasyczna ekonomia polityczna	144
3. Założenia liberalnej polityki gospodarczej	145
4. Zwycięstwo liberalizmu gospodarczego w Anglii	145
Prawa zbożowe	145
5. Hegemonia gospodarcza Anglii	146

Zmiany w strukturze gospodarki	146
Kolonie w latach 1815–1870	147
6. Rozwój handlu światowego	147
 IV. Industrializacja w Europie	
i w Stanach Zjednoczonych	148
1. Dalszy postęp techniczny	148
2. Rewolucja transportowa	149
3. Belgia — pionier industrializacji na kontynencie	150
4. Rozwój gospodarczy Francji (1815–1870)	151
5. Gospodarka niemiecka do 1870 r.	151
Przyczyny opóźnienia rozwoju ekonomicznego	151
Niemiecki Związek Celny	152
Czynniki rozwoju przemysłu	152
Okręgi przemysłowe	152
6. Początki przemysłu w krajach środkowowschodniej Europy	153
Hamulce rozwoju	153
Monarchia austriacka	153
Rosja	154
7. Rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych (1783–1865)	154
Ekspansja terytorialna	154
Rozwój zaludnienia i kolonizacja	154
Zróźnicowanie rozwoju gospodarczego	155
Antagonizmy między Północą i Południem	156
Wojna secesyjna	156
 V. Przemiany ludnościowe w XIX w.	
Rewolucja demograficzna	157
1. Procesy ludnościowe w epoce przedprzemysłowej (do końca XVIII w.)	157
2. Istota i przyczyny rewolucji demograficznej	158
3. Konsekwencje eksplozji demograficznej	160
Spadek liczby zgonów i urodzeń	160
Procesy migracyjne	161
Postępy urbanizacji	162
 VI. Przemiany w rolnictwie w XIX w. Rewolucja agrarna ...	164
1. Przesłanki i istota	164
2. Techniczne aspekty rewolucji agrarnej	165

Płodozmian	165
Mechanizacja	165
Nawożenie i melioracje	166
Nowe rośliny uprawne	166
Intensyfikacja hodowli	167
3. Społeczno-ekonomiczne aspekty rewolucji agrarnej	167
Rolnictwo i przemysł	167
Nauka i oświata rolnicza	167
Rozwój kapitalizmu w rolnictwie	167
Uwłaszczenie chłopów w środkowowschodniej Europie	168
4. Konsekwencje rewolucji agrarnej	168
 VII. Charakterystyka kapitalizmu	
wolnokonkurencyjnego (do 1870 r.)	170
1. Podstawy organizacyjno-prawne	170
2. Cykliczność rozwoju gospodarczego	172
3. Położenie klasy robotniczej i początki ustawodawstwa pracy ..	172
4. Związki zawodowe	174
5. Ruch socjalistyczny	174
 KAPITALIZM MONOPOLISTYCZNY (1870–1933) ...	176
I. Druga rewolucja przemysłowa (1870–1914)	177
1. Postęp techniczny i organizacyjny	177
Energia elektryczna	177
Silnik spalinowy	178
Hutnictwo	178
Chemia	179
Transport i komunikacja	180
Rolnictwo i przemysł spożywczy	181
Organizacja procesów produkcyjnych	181
Postęp techniczny a wydajność pracy	182
2. Rozwój produkcji przemysłowej	182
3. Postęp w transporcie i komunikacji	184
4. Sytuacja w rolnictwie światowym	185
5. Społeczne następstwa nowej fazy industrializacji	186
Procesy społeczno-polityczne	186
Społeczna nauka Kościoła rzymskokatolickiego	187
Reformy społeczne	187
Emancypacja kobiet	188

Postępy edukacji	188
Warunki życia codziennego	190
II. Główne zjawiska i procesy gospodarcze okresu 1870–1914	191
1. Monopolizacja	192
2. Kapitał finansowy	194
3. Eksport kapitału	194
4. Kolonializm — nacjonalizm	196
5. Nawrót do protekcjonizmu handlowego	198
6. Upowszechnienie systemu waluty złotej	198
III. Rozwój gospodarczy dawnych mocarstw (1870–1914)	199
1. Wielka Brytania	199
Zahamowanie tempa rozwoju gospodarczego	199
Kolonializm	200
Ożywienie gospodarcze przełomu wieków	201
2. Francja	201
Trudny rozwój gospodarczy	201
Kolonie	202
3. Rosja	202
Przyspieszenie rozwoju gospodarczego	202
Ekspansja terytorialna	203
4. Monarchia austro-węgierska	204
Specyfika państwa	204
Kierunki rozwoju gospodarczego	204
IV. Rozwój gospodarczy nowych mocarstw	205
1. Rzesza Niemiecka (1871–1914)	205
Czynniki wzrostu gospodarczego	205
Gospodarka niemiecka po kryzysie 1873 r.	205
Ekspansja kolonialna	206
2. Stany Zjednoczone Ameryki w latach 1865–1917	206
Czynniki rozwoju gospodarczego	206
Rozwój przemysłu	206
Rolnictwo	208
Ekspansja zewnętrzna	208
Efekty rozwoju	208
3. Japonia w epoce Meiji (1868–1912)	209
Okres izolacji	209
Przewrót 1867 r.	210
Reformy	210

Rozwój gospodarki	210
Ekspansja kolonialna	211
4. Nowe państwa rozwiniętej gospodarki	211
Holandia	211
Dania	212
Szwecja	213
Szwajcaria	213
V. Gospodarka okresu pierwszej wojny światowej i powojenna odbudowa (1914–1923)	215
1. Wojna a gospodarka (do 1914 r.)	215
2. Ekonomiczne przyczyny wojny	216
Dążenie do nowego podziału świata	216
Blok militarne i zbrojenia	217
3. Przebieg wojny	217
Strony walczące	217
Geografia i chronologia działań wojennych	218
4. Charakter wojny	218
5. Gospodarka wojenna	219
Wojna a gospodarka	219
Przemysł i rolnictwo	220
Mobilizacja gospodarcza	220
Położenie ludności	221
Finanse wojenne	221
6. Straty wojenne	222
Straty ludnościowe	222
Straty materialne	222
7. Polityczne skutki wojny	223
System wersalski	223
Nowa geografia polityczna	223
Ruchy rewolucyjne	224
8. Skutki wojny dla Europy Zachodniej	224
Wielka Brytania	224
Francja	224
Inne państwa	224
Niemcy	224
9. Wojna a gospodarka państw pozaeuropejskich	225
Stany Zjednoczone Ameryki	225
Japonia	226
„Białe dominia”	226
10. Reformy rolne w Europie Środkowej i Południowej	226
11. Inflacja w Europie	227

12. Inflacja i reformy walutowe w Niemczech	228
VI. Stabilizacja i wzrost gospodarki światowej (1924–1929)	229
1. Przesłanki stabilizacji gospodarki	229
2. Rozwój przemysłu	229
Postęp techniczny i organizacyjny	229
Główne gałęzie przemysłu	230
Monopolizacja	230
3. Złote lata gospodarki niemieckiej	230
4. Rozwój innych państw	231
Stany Zjednoczone	231
Japonia	232
Wielka Brytania	232
Francja, Włochy, Szwecja, Belgia i Czechosłowacja	232
5. Sztuczna prosperity	232
VII. Wielki kryzys gospodarczy (1929–1933)	233
1. Istota kryzysów gospodarczych epoki przemysłowej	233
Cykl koniunkturalny	233
Mechanizm kryzysu	234
2. Charakter kryzysu 1929–1933	234
Początek kryzysu	234
Cechy kryzysu	235
3. Kryzys w przemyśle	235
Spadek produkcji	235
Bezrobocie	236
Umocnienie monopoli	237
4. Kryzys rolny	238
Produkcja rolna a ceny	238
Skutki kryzysu rolnego	239
5. Kryzys w handlu międzynarodowym	239
Spadek obrotów	239
Dumping i neoprotekcjonizm	239
6. Kryzys walutowy	240
7. Kryzys bankowy	241
8. Demograficzne i polityczne skutki wielkiego kryzysu	241
Umocnienie faszyzmu włoskiego	242
Zwycięstwo faszyzmu w Niemczech	242
Ruchy faszystowskie w innych państwach	243
Ruchy lewicowe	243
Kościół katolicki a kryzys	243

GOSPODARKA ZWIĄZKU RADZIECKIEGO W LATACH 1917–1941	244
1. Rewolucje rosyjskie 1917 r.	244
Narastanie przesłanek rewolucji	244
Rewolucja lutowa	245
Rewolucja październikowa	245
2. Pierwsze reformy społeczno-polityczne.	246
3. Wojna domowa i komunizm wojenny (lipiec 1918–marzec 1921)	247
Kontrewolucja i obca interwencja	247
Komunizm wojenny	247
4. Nowa polityka gospodarcza (NEP)	248
Stabilizacja polityczna	248
Założenia i realizacja NEP-u	248
5. ZSRR na drodze do totalitaryzmu i industrializacji	249
Umocnienie dyktatury Stalina	249
Dyskusja o przyszłości gospodarki	250
6. Pierwsza faza industrializacji (1928–1932)	251
7. Ekonomiczno-społeczne skutki kolektywizacji rolnictwa	252
8. Zaostrzenie polityki wewnętrznej	255
Nasilenie terroru	255
System łagrów	255
9. Druga i trzecia pięciolatka (1933–1941)	255
10. Ocena okresu 1917–1941	258

KAPITALIZM KIEROWANY (PO 1933 R.). DRUGA WOJNA ŚWIATOWA (1939–1945)	260
I. Wychodzenie z kryzysu gospodarczego. Interwencjonizm państwowy (1933–1939)	260
1. Istota interwencjonizmu państwowego	260
Teoria Keynesa	260
Środki „nakręcania koniunktury”	261
2. New Deal w Stanach Zjednoczonych	261
3. Wielka Brytania po kryzysie	263
4. Francja pokryzysowa	263
5. Gospodarka niemiecka (1933–1939)	264
Walka o Lebensraum	264
Organizacja gospodarki	264
Interwencjonizm i zbrojenia	265

6. Inne państwa faszystowskie	267
Włochy	267
Japonia	267
Zwycięstwo faszyzmu w Hiszpanii	267
Salazaryzm w Portugalii	268
II. Świat w latach drugiej wojny światowej (1939–1945)	268
1. Ekonomiczne przesłanki wybuchu wojny	268
2. Przebieg wojny	269
3. Charakter wojny	270
Główne cechy działań militarnych	270
Konwersja gospodarki	271
4. Gospodarka wojenna Niemiec	272
5. Gospodarka wojenna Wielkiej Brytanii	274
6. Gospodarka wojenna Stanów Zjednoczonych	275
7. Gospodarka wojenna Związku Radzieckiego	276
8. Straty i zniszczenia wojenne	278
Straty ludnościowe	278
Straty materialne	279
9. Powojenne urządzenie polityczne świata	280
Teheran 1943 r.	280
Jałta (4–11 lutego 1945 r.)	280
Sprawa niemiecka w Poczdamie	280
Paryskie traktaty pokojowe	281
Japonia	282

ŚWIAT W DOBIE POWOJENNEJ ODBUDOWY GOSPODARCZEJ I KONFRONTACJI SYSTEMÓW POLITYCZNYCH (1945–1955)

283

I. Globalne problemy polityki i gospodarki światowej	284
1. Polityczny podział świata	284
Wzrost znaczenia ZSRR i USA	284
2. Przemiany polityczne w krajach bloku radzieckiego	285
Rządy w rękach partii komunistycznych	285
Polityczny przewrót w Czechosłowacji w 1948 r.	286
Polityka wewnętrzna państw demokracji ludowej do 1955 r.	287
3. Pomoc międzynarodowa i nowy ład gospodarczy	288
Organizacja Narodów Zjednoczonych	288

UNRRA	288
Plan Marshalla	288
Międzynarodowy Fundusz Walutowy	289
Bank Światowy	290
GATT	290
4. Początki integracji gospodarczej Zachodu	291
5. Zimna wojna. Konflikty polityczne	292
Rozpad koalicji antyfaszystowskiej	292
Doktryna Trumana	292
Problem Niemiec	292
Postępy komunizmu w Azji	293
Wyścig zbrojeń	293
Wojna koreańska 1950–1953	294
Traktat pokojowy z Austrią	294
6. Początki procesów dekolonizacyjnych	294
Indonezja	294
Birma	296
Indie	296
Wojna w Indochinach (1945–1954)	296
Konferencja w Bandungu w 1955 r.	296
Powstanie państwa Izrael	297
Przewrót w Egipcie	297
II. Gospodarka świata kapitalistycznego (1945–1955)	297
1. Stany Zjednoczone	297
2. Gospodarka europejskich państw zwycięskich	298
Wielka Brytania	298
Francja	299
3. Gospodarka państw pokonanych	300
Włochy	300
Republika Federalna Niemiec	300
Japonia	301
III. Gospodarka Związku Radzieckiego i krajów obozu wschodniego	302
1. Związek Radziecki	302
Odbudowa zniszczeń wojennych	302
Piąta pięciolatka (1951–1955)	303
Zmiany w polityce wewnętrznej	303
2. Przemiany gospodarcze i społeczne w państwach bloku radzieckiego	304
Reformy rolne	304
Procesy nacjonalizacji	305

Powojenna odbudowa	306
Początki planowania	306
Powstanie Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej	306
3. Rozwój gospodarczy krajów demokracji ludowej w Europie	307
Procesy industrializacji	307
Konsekwencje pierwszego etapu uprzemysłowienia	308
Kolektywizacja rolnictwa	309

ŚWIAT W OKRESIE WSPÓŁISTNIENIA SYSTEMÓW POLITYCZNYCH (1956–1980)

310

I. Globalne problemy polityki i gospodarki światowej

310

1. Pokojowe współistnienie — zbrojenia — konflikty militarne ...	310
Ideologia pokojowej koegzystencji	310
Wyścig zbrojeń	311
Inicjatywy i układy rozbrojeniowe	312
Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie	313
Wojna wietnamska	313
Kryzysy początku lat sześćdziesiątych	314
Kryzysy bliskowschodnie	314
Kryzys afgański	315
2. Rewolucja naukowo-techniczna	316
Przyspieszony postęp nauki i techniki	316
Przejawy rewolucji naukowo-technicznej	316
Postępy nauk przyrodniczych	317
Badania kosmiczne	318
Następstwa rewolucji naukowo-technicznej	318
3. Przemiany w rolnictwie	319
Wzrost liczby ludności	319
„Zielona rewolucja”	320
4. Kryzys energetyczny	321
Tendencje rozwoju produkcji surowców energetycznych	321
Szok naftowy	322
Skutki kryzysu	322
5. Zmiany w systemie finansowym i walutowym	323
Krach systemu z Bretton Woods	323
Specjalne prawa ciągnięcia	323
Europejski System Walutowy	324
Zadłużenie międzynarodowe	324

6. Integracja gospodarcza	325
Kraje zachodnie	325
Blok radziecki — Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej	326
Integracja krajów rozwijających się	327
7. Zmierzch systemu kolonialnego	327
Metody dekolonizacji	328
Wyzwolenie Afryki	328
Konsekwencje polityczne dekolonizacji	329
Inne kontynenty	329
II. Kraje kapitalistyczne rozwiniętej gospodarki rynkowej	329
1. Sytuacja gospodarcza w latach 1955–1980	329
Recesje 1954 r. oraz lat 1957–1958	329
Dekada szybkiego wzrostu (1960–1970)	330
Dynamika wskaźników rozwoju gospodarczego	331
Załamanie wzrostu gospodarczego lat 1970–1980	331
2. Stany Zjednoczone Ameryki (1955–1980)	334
Kierunki polityki wewnętrznej i zagranicznej	334
Przemiany ludnościowe	335
Gospodarcza dominacja USA w świecie	335
Spadek znaczenia gospodarczego (1960–1980)	336
Recesja i inflacja	337
3. Gospodarka rozwiniętych państw	
Europy Zachodniej (1955–1980)	337
Kierunki rozwoju gospodarczego	337
Republika Federalna Niemiec	339
Francja	341
Włochy	341
Wielka Brytania	341
4. Japoński cud gospodarczy (1950–1980)	343
Czynniki wzrostu gospodarczego	343
Efekty rozwoju	344
III. Świat realnego socjalizmu	345
1. Przemiany polityczne w Związku Radzieckim	345
Następstwa XX Zjazdu KPZR	345
Epoka Chruszczowa (do 1964 r.)	345
Epoka Breżniewa (1964–1982)	346
Rywalizacja radziecko-chińska	347
2. Dylematy polityczne państw realnego socjalizmu	348
Polski Październik 1956 r.	348

Rewolucja węgierska 1956 r.	349
Praska Wiosna 1968 r.	349
Socjalizm kubański	350
Socjalizm chiński epoki Mao	350
Postępy komunizmu na innych kontynentach	352
Narastanie ruchów opozycyjnych w Polsce	352
3. Rozwój gospodarczy ZSRR (1956–1980)	354
Ogólne warunki i tendencje wzrostu gospodarczego	354
Bariera wzrostu gospodarczego	355
Produkcja przemysłowa	356
Produkcja rolna	356
Próby reform gospodarczych	357
Przemiany społeczne	357
Stosunki z zagranicą	358
4. Rozwój gospodarczy europejskich państw realnego socjalizmu (1956–1980)	359
Kontynuacja industrializacji	359
Próby intensyfikacji wzrostu gospodarczego	359
Załamanie strategii intensywnego wzrostu	360
Przyczyny załamania wzrostu gospodarczego	361
IV. Kraje rozwijające się — Trzeci Świat	362
1. Ogólne warunki rozwoju państw Trzeciego Świata	362
Pojęcie „Trzeciego Świata”	362
Klasyfikacja krajów rozwijających się	363
Przyczyny zacofania gospodarczego	364
2. Próby rozwiązywania globalnych problemów Trzeciego Świata	365
Dekady rozwoju	365
Nowy Międzynarodowy Ład Ekonomiczny	366
3. Państwa nowo uprzemysłowione w Azji	366
Korea Południowa	367
Singapur	367
Tajwan	368
Hongkong	368
Tajlandia	368
Indonezja	368
Czynniki rozwoju „azjatyckich tygrysów”	368
4. Państwa nowo uprzemysłowione Ameryki Łacińskiej	369
Brazylia	369
Meksyk	370
Kostaryka	371

5. Państwa naftowe	371
Iran	371
Libia	373

ŚWIAT W DOBIE ROZPADU SYSTEMU REALNEGO SOCJALIZMU (1981–1991)

I. Ogólne problemy polityki i gospodarki światowej	374
1. Nawrót zimnej wojny	374
Wojna afgańska	374
Amerykańska ofensywa antykomunistyczna	374
Nowy etap wyścigu zbrojeń	375
2. Nowe tendencje w gospodarce światowej	375
Recesja 1980–1983	375
Odchodzenie od doktryny Keynesa	376
Nowe doktryny ekonomiczne	376
„Rewolucja konserwatywna”	377
3. Kryzys zadłużenia międzynarodowego	377
Początek kryzysu	377
Przyczyny kryzysu zadłużeniowego	378

II. Rozwinięte państwa kapitalistyczne	378
1. Nowa rola Stanów Zjednoczonych	378
Globalizm amerykański	378
Wojna w Zatoce Perskiej (1990–1991)	379
Reaganomika	379
Odwrót od reaganomiki	380
2. Wielka Brytania w dobie Margaret Thatcher (1979–1990)	380
Konflikt o Falklandy	380
Polityka wewnętrzna — thatcheryzm	380
3. Zjednoczenie Niemiec	381
4. Postępy integracji gospodarczej Europy Zachodniej	382
5. Japonia	383
Dalsza ekspansja ekonomiczna	383
Problemy dalszego wzrostu	384

III. Związek Radziecki i kraje Europy Środkowo- -Wschodniej. Upadek realnego socjalizmu	384
1. Przemiany polityczne w ZSRR (1982–1991)	384
Scheda po Breżniewie	384

Michaił Gorbaczow i pierestrojka	385
Rozpad Związku Radzieckiego	386
2. Polska droga do zmiany ustroju (1980–1989)	387
Rewolucja Solidarności (1980–1981)	387
Stan wojenny	388
Przełom 1989 roku	388
3. Upadek rządów partii komunistycznych w Europie Środkowo-Wschodniej	389
Węgry	389
Czechosłowacja	389
Rozpad Czechosłowacji	390
Rumunia	390
Bułgaria	390
Niemiecka Republika Demokratyczna	390
Polityczne znaczenie „jesieni narodów”	390
Rozpad Jugosławii	391
4. Ekonomiczne przesłanki upadku realnego socjalizmu	391
Niepowodzenie integracji w ramach RWPg	391
Dominacja gospodarki centralnie kierowanej	392
Woluntaryzm gospodarczy	393
Zanik wzrostu gospodarczego	393
5. Gospodarka końcowej fazy Polski Ludowej	393
Kryzys społeczno-gospodarczy 1978–1982	393
Polskie próby reform 1982–1988	394

FIN DE SIÈCLE — ŚWIAT NA PRZEŁOMIE

XX w. i XXI w. (1992–2001)	396
---	-----

I. Globalne problemy polityki światowej

1. Nowy układ sił politycznych	396
2. Nowa mapa Europy po 1989 r.	397
3. Dominacja Stanów Zjednoczonych	398
Potęga militarna	398
Pax Americana	399
Rozszerzenie NATO	400

II. Główne problemy ekonomiczne świata

1. Globalizacja gospodarki światowej	400
Pojęcie i aspekty historyczne	400
2. Handel światowy	402
3. Światowy ruch kapitału	405

Inwestycje zagraniczne	405
Korporacje ponadnarodowe	407
Zadłużenie światowe	410
4. Światowe kryzysy gospodarcze	411
Brazylia	412
Meksyk	412
Argentyna	413
„Tygrysy azjatyckie”	413
5. Główne strefy gospodarki światowej	415
Klasyfikacja	415
Dylematy gospodarek rozwiniętych	418
Europa Środkowo-Wschodnia	420
Rosja	424
Azjatyckie mocarstwo przyszłości: Chiny	426
Indie	428
6. Polaryzacja rozwoju gospodarczego świata	429
Problemy porównywania rozwoju	429
Wzrost ubóstwa	430
Narastanie dysproporcji między krajami	431
7. Główne mocarstwa ekonomiczne świata w końcu XX w.	433
Rozwój w czasie i przestrzeni	434
8. Problemy i zagrożenia współczesnego świata	436
Literatura	439
Indeks nazwisk	440